

SMART PAPERS EDUL@B #4

L'ePortfoli en el context educatiu

*Lourdes Guàrdia
Marcelo Maina
Maite Fernández*

L'aprenentatge basat en competències

El context educatiu actual promou la implementació de models d'aprenentatge basats en competències i un ús intensiu de les TIC en tots aquells processos que promouen un diàleg permanent entre tots els agents que intervenen en l'acció educativa. Des d'aquest enfocament, quan parlem d'avaluar competències, s'activen processos llargs en el temps, i això implica la necessitat d'adoptar estratègies com l'ús de **portafolis electrònics** (també coneguts com **ePortfolis**). Aquestes estratègies són apropiades per a aquest context, perquè permeten fer més visible i documentar el procés d'aprenentatge, realitzar un seguiment i acompanyament continuat de l'estudiantat, promoure un aprenentatge reflexiu i projectar als seus propietaris/-es més enllà de l'àmbit educatiu.

1. Què és un ePortfoli en un context educatiu?

Un ePortfoli en un context educatiu és una estratègia metodològica que promou l'elaboració d'una col·lecció de documents digitals que un/una estudiant ha seleccionat amb la finalitat de presentar evidències generades en un període de temps i que posen de manifest el seu progrés en el procés d'aprenentatge, l'assoliment dels objectius d'aprenentatge i/o les competències desenvolupades. El propòsit de l'ePortfoli pot estar determinat pel mateix estudiantat o bé per altres agents.

Reflexió!

- Poden realment les TIC transformar les pràctiques avaluatives mitjançant l'ús d'estratègies com el portafoli electrònic?

L'objectiu principal és que, sigui quina sigui la finalitat que se li assigni a l'ePortfoli, es faciliti a diferents actors -estudiantat, professorat, tutors/-es, companys/-es i altres agents de l'entorn- la reflexió i l'avaluació d'evidències d'aprenentatge sobre el procés i els resultats obtinguts en relació al desenvolupament de les competències.

L'adopció d'aquesta estratègia fa possible que es puguin millorar els processos d'avaluació, formativa i sumativa, de forma articulada i des d'una perspectiva progressiva i de programa educatiu o d'assignatura.

Els ePortfolis ofereixen a l'estudiant l'oportunitat de crear i administrar un entorn en línia, on pot presentar evidències d'aprenentatge en formats digitals en relació a les competències i habilitats desenvolupades. Així doncs, podem dir que els ePortfolis ajuden a l'estudiantat a:

Important !

En funció de l'objectiu de l'ePortfoli i de l'audiència a qui va dirigit, la selecció d'evidències i la seva presentació contemplaran elements de reflexió i d'ús d'altres elements que en facilitin la comprensió, visualització i avaluació.

Reflexionar de manera contínua sobre el procés d'aprenentatge.

Presentar mitjançant evidències el seu progrés i facilitar la detecció de les necessitats de millora sempre que faci falta.

Fer un seguiment asíncron del procés d'aprenentatge per part del professorat i de la seva comunitat, perquè puguin donar-li suport.

Reflexió!

- *L'ePortfoli aporta una perspectiva multidimensional a l'estratègia d'avaluació?*

Presentar públicament una selecció de les millors mostres de les competències desenvolupades.

Planificar el Desenvolupament Personal (PDP)

Potenciar el Desenvolupament Professional Continu (CPD)

Important !

Els ePortfolis són cada vegada més populars pel potencial que tenen en poder-se aplicar a una gran varietat de contextos, així com que es puguin utilitzar per a diferents propòsits, tant individuals com organitzacionals.

Aquesta estratègia d'avaluació consisteix, doncs, en la recopilació d'**evidències d'aprenentatge** per part de l'estudiantat amb l'objectiu que diferents actors socials puguin valorar el procés i els resultats obtinguts.

2. Les evidències d'aprenentatge

Les evidències d'aprenentatge en un ePortfoli acostumen a ser artefactes o diferents tipus de productes que es poden presentar en diferents formats (vídeos, documents de text, àudios, imatges, esquemes, mapes, infografies, programes, etc.) i poden representar diferents tipus d'assoliment de l'estudiant.

L'ePortfoli pot incloure valoracions per part de diferents persones, com per exemple, l'avaluació dels professors i tutors de pràctiques, els comentaris i suggeriments dels companys, les recomanacions, d'altres agents de l'àmbit social o professional.

En aquest sentit, el propietari de l'ePortfoli necessita fer una profunda reflexió sobre què incloure i com presentar els continguts, per tant, ha de ser molt selectiu i triar les millors mostres del que sap fer i què vol mostrar de forma pública.

3. Funcions de l'ePortfoli

D'acord amb els objectius que es plantegen amb el seu ús, es poden identificar ePortfolis amb diferents funcions:

Important !

La selecció d'evidències es recomana que vagi acompanyada d'una reflexió (sobre el seu contingut, com s'ha generat, dificultats que han sorgit, què s'ha après ...) i una justificació sobre el perquè s'ha triat. Aquest és un element clau que li dona més entitat a l'evidència, promou la reflexió i l'autoconeixement de com aprenem.

#1 Presentació

La seva funció és demostrar la feina, les habilitats i les competències desenvolupades en un determinat període de temps, ja sigui generat en un context d'educació formal, no formal o informal, o bé generat en un context professional o social. D'aquesta manera, l'individu selecciona els treballs més rellevants, els organitza i els mostra mitjançant un ePortfolio a una audiència concreta en funció de l'objectiu que es pretengui.

Reflexió!

- *Quin tipus d'activitats i eines al voltant dels ePortfolis seran necessàries per poder assolir els objectius o propòsits plantejats?*

#2 Reflexió i desenvolupament

La seva funció és donar suport a l'individu a definir els seus Plans de Desenvolupament Personal i/o Professional de forma permanent. En aquest sentit, ajuda a establir la direcció de les futures metes d'aprenentatge i/o professionals mitjançant la reflexió i la identificació d'objectius específics, i en relació a la formació que necessitarà al llarg de la vida.

#3 Avaluació

La seva funció és l'avaluació de les competències d'acord amb els criteris que s'hagin establert des d'una institució educativa, una organització, administració, una persona, o més d'una, així com entre iguals. És important destacar, però, que l'avaluació a partir de l'ús d'ePortfolis té per objectiu convertir-se en una avaluació formativa i integradora (observant i intervenint en el procés d'una manera cíclica, i promovent diàleg, reflexió, autoconeixement i autoregulació de l'aprenentatge) .

4. L'avaluació formativa mitjançant l'ePortfoli

És habitual diferenciar entre l'avaluació formativa i l'avaluació sumativa.

L'objectiu de l'avaluació formativa és ajudar a l'estudiant a reflexionar sobre el procés d'aprenentatge, a detectar i entendre què ha de millorar, com pot incorporar millores a partir del feedback rebut i què és el que ja s'ha consolidat. En aquest sentit:

L'ePortfoli promou una avaluació formativa, ja que el seu propòsit és el de donar suport al creixement, al canvi i a la millora de l'aprenentatge de l'estudiantat. Ha de ser, doncs, un complement imprescindible per a aquells enfocaments que donin més rellevància l'avaluació sumativa.

5. Eines i plataformes que poden donar suport a la implementació d'un ePortfoli

Cal assenyalar que un ePortfoli no es redueix a la selecció d'una tecnologia en particular, sinó a una estratègia que pot tenir diferents enfocaments i objectius (col·lecció o mostra, avaluació, reflexió, visibilització, etc.), independentment de les eines tecnològiques que s'utilitzin. Un cop definits, és possible organitzar l'ePortfoli utilitzant un programari específic per a aquesta finalitat, o bé combinant una àmplia varietat de tecnologies, eines i serveis.

Avui dia existeixen diferents plataformes i eines d'ePortfoli. Algunes permeten dur a terme una àmplia varietat d'activitats com, per exemple, rebre feedback dels companys, dels professors, monitoritzar les activitats, col·laborar, reflexionar, utilitzar eines d'avaluació i autoavaluació, rúbriques, publicar evidències per a diferents perfils (privat, compartit, públic). I altres només permeten la presentació d'evidències d'aprenentatge i una missatgeria simple. En particular, podem diferenciar entre:

Plataformes d'ePortfoli	Sistemes de Gestió de Continguts	Eines de la web 2.0.
<p>Estan dissenyades específicament per donar suport a processos relacionats amb l'estratègia de l'ePortfoli. Aquestes plataformes solen incloure diferents eines que permeten el treball col·laboratiu, la publicació de continguts públics, són escalables i adaptables, multidispositiu, etc.</p>	<p>No s'han dissenyat específicament per a ser usar-se com a ePortfolis, però tenen funcionalitats que poden donar suport als processos per a desenvolupar i gestionar les funcionalitats més bàsiques.</p>	<p>Són eines de fàcil accés que estan en xarxa i que poden donar suport als processos implícits en un ePortfoli. Són aplicacions que promouen la creació i presentació de continguts per part de l'usuari i tenen missatgeria o espais per a comentar.</p>
<p>Mahara, My Documenta, Pebble Pad...</p>	<p>Drupal o Joomla, entre d'altres</p>	<p>Pàgines web, blogs com Wordpress, wikis, Google Sites,</p>

Abans de triar l'eina, doncs, és important reflexionar sobre quin tipus d'activitats serà necessari dur a terme, quin és l'abast, quin tipus d'interacció volem que es creu, el nivell de dificultat que això pot implicar per a tots els usuaris, les possibilitats que tenen a nivell institucional o personal en termes de recursos tecnològics de suport, etc.

6. I més enllà del context educatiu?

La pràctica de l'ePortfoli va més enllà del context educatiu, ja que l'avaluació de competències que qualsevol ciutadà desenvolupa al llarg de la vida també succeeix en l'àmbit social i professional. En aquest sentit, l'ePortfoli també pot tenir la seva dimensió de projecció professional en el moment de promoure la seva ocupabilitat.

En aquest sentit, es poden anar integrant a l'ePortfoli una selecció de reconeixements que els individus en el seu desenvolupament personal i professional poden anar obtenint, com ara certificats, diplomes, *badges* o insígnies, premis, evidències de participació en esdeveniments o activitats diverses, i publicacions, entre d'altres.

Important!

En els últims anys, hi ha hagut una forta tendència cap a la promoció de l'ús de l'ePortfoli com a element que pot contribuir al desenvolupament d'una identitat digital del ciutadà, en un sentit ampli.

Què passaria si les persones creessin els seu ePortfoli des de molt joves, recollint evidències dels seus aprenentatges realitzats al llarg de la seva vida?

